

Aleksandra Starowicz

O przedstawieniach natury w średniowiecznych żywotach świętego Wojciecha

Meluzyna. Dawna Literatura i Kultura nr 2 (3), 5-2

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MELUZyna

ISSN 2449-7339

2 (3) (2015) | Rocznik II

DOI: 10.18276/me.2015.3-01

PRZEKROJE I ZBLIŻENIA

Aleksandra Starowicz*

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

O przedstawieniach natury w średniowiecznych żywotach świętego Wojciecha

Albowiem od stworzenia świata niewidzialne Jego przymioty – wiekuista Jego potęga oraz bóstwo – stają się widzialne dla umysłu przez Jego dzieła [...]¹

(Rz 1,20)

Obecność natury w średniowiecznych tekstach pozostaje ściśle związana z obrazem świata wytworzonym w tej epoce². Świat jawi się w średniowieczu jako uporządkowana, skończona całość – pełnia, która jest odbiciem doskonałości i geniuszu Boga. Jak pisze Aron Guriewicz:

Zarówno hierarchia niebieska, jak i ziemska pochodzi od Boga, który rozdzielił funkcje między aniołów i ludzi, i ustanowił uswięcone stopnie na niebie i ziemi. Anielska hierarchia Serafinów, Cherubimów i Tronów, Państw, Księstw, Zwierzchności i Mocarstw, Archaniołów i Aniołów była prawzorem

* e-mail autorki: a.starowicz@gazeta.pl

¹ Cytaty biblijne, jeśli nie podano inaczej, za: *Biblia Tysiąclecia. Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, Poznań 2000.

² Wszelkie spostrzeżenia na temat pojęcia średniowiecza czy mentalności bądź wyobraźni średniowiecznego człowieka należałoby poprzedzić uwagami Jacques'a Le Goffa: „Kultura średniowieczna odpowiada fazie rozwoju Zachodu o wiele dłuższej niż podręcznikowe »średniowiecze«. Kultura średniowieczna zawarła w sobie zespół wartości – wzorzec organizacyjny wartości – który zaczął się rozpadać w latach 1750–1850, a ostatecznie przestał istnieć w latach pięćdziesiątych XX wieku, wraz z »końcem regionów« tak bliskim sercu Eugena Webera (*La Fin des terroirs*, Fayard 1983). Wyrażenie »człowiek średniowiecza« wydaje mi się tym bardziej uzasadnione, że z tego rozległego okresu zdecydowanie wyłonił się określony pogląd na człowieka. Oczywiście należy natychmiast dodać, że standardowy człowiek średniowiecza jest nie do znalezienia. Zawsze istniały tylko różne typy mężczyzn i kobiet, zależnie od tego, czy byli oni szlachtą, poddanymi, mieszczanami, wieśniakami, duchownymi, wojownikami itd. Wszystkie te postacie jednak, bardzo różnorodne, pomimo to miały głęboko wyryty w świadomości wspólny wzorzec, ideał nie do znalezienia, ideał Człowieka”. J. Le Goff, *Długie średniowiecze*, przekł. M. Żurowska, Warszawa 2007, s. 48.

CONTENTS

PROFILES AND FOCUSES

Aleksandra Starowicz (The Pedagogical University of Cracow)

On the perceptions of nature in medieval hagiography of St. Adalbert..... 5

Aleksandra Goszczyńska (The University of Lodz)

The base for the ingeniousness of Jan Achacy Kmita's "Spitamegeranomachia" 23

Karolina Wójciga (Maria Curie-Skłodowska University)

Jan Achacy Kmita's "Penelopea" in relation to St. Jerome of Stridon's "Letter 1"
and the poem "Susanna" of Jan Kochanowski 43

Dominika Fesser (The University of Silesia)

The correspondence of Lew Sapieha addressed at the Radziwiłł family (in the years 1586–1622).
A contribution to the perception of Stephen Báthory and Sigismund III Vasa in Lithuania 57

CONTEXTS AND REFERENCES

Olga Węglarz (The University of Wrocław)

The work of Persius in Wincenty Kadłubek's "Chronica Polonorum" 67

Dorota Vincúrková (The University of Szczecin)

The remains of oral culture in the novels "The Koniecpolskis' castle" (*Zamek Koniecpolskich*)
and "Matylda and Daniło" by Anna Mostowska 79

INEDITA

Agnieszka Łapajska (The University of Silesia)

Aleksander Minor's "The Description of Witów" – on 'coding the world' in Baroque literature 95

SPIS TREŚCI

PRZEKROJE I ZBLIŻENIA

Aleksandra Starowicz (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

O przedstawieniach natury w średniowiecznych żywotach św. Wojciecha 5

Aleksandra Goszczyńska (Uniwersytet Łódzki)

Zaplecze inwencyjne *Spitamegeranomachii* Jana Achacego Kmity 23

Karolina Wójciga (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)

Penelopea Jana Achacego Kmity wobec *Listu 1* św. Hieronima ze Strydonu oraz *Zuzanny* Jana Kochanowskiego 43

Dominika Fesser (Uniwersytet Śląski)

Korespondencja Lwa Sapiehy do Radziwiłłów (w latach 1586–1622).
Przyczynek do postrzegania na Litwie Stefana Batorego i Zygmunta III Wazy 57

KONTEKSTY I NAWIĄZANIA

Olga Węglarz (Uniwersytet Wrocławski)

Twórczość Persjusza w *Kronice polskiej* Mistrza Wincentego 67

Dorota Vincúrková (Uniwersytet Szczeciński)

Pozostałości kultury oralnej w powieściach *Zamek Konięcpolskich*
oraz *Matylda i Danił* Anny Mostowskiej 79

INEDITA

Agnieszka Łapajska (Uniwersytet Śląski)

Opisanie Witowa Aleksandra Minora – o „kodowaniu świata” w literaturze baroku 95

REDAKCJA NAUKOWA (EDITORIAL STAFF)

dr hab. Maria Barłowska (Uniwersytet Śląski)
dr hab. Dariusz Dybek (Uniwersytet Wrocławski)
dr hab. Michał Kuran (Uniwersytet Łódzki)
dr hab. Witold Wojtowicz (Uniwersytet Szczeciński) red. nacz.

SEKRETARZ REDAKCJI (ASSISTANT EDITOR)

dr Marzena Walińska (Uniwersytet Śląski)

RADA NAUKOWA (EDITORIAL BOARD)

prof. zw. Piotr Borek (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)
dr hab. Radosław Grześkowiak, prof. UG (Uniwersytet Gdański)
dr hab. Lenka Jiroušková (Albert-Ludwigs-Universität Freiburg / Georg-August-Universität Göttingen)
prof. Zenon Kałuża (Centre d'Études des Religions du Livre, C.N.R.S.)
prof. zw. Walter Koschmal (Universität Regensburg)
dr hab. Mirosław Lenart, prof. UO (Uniwersytet Opolski)
prof. Christian Prunitzsch (TU Dresden)
dr hab. Tomasz Sapota (Uniwersytet Śląski)
prof. zw. Paweł Stępień (Uniwersytet Warszawski)
dr László Tapolcai (Uniwersytet im. Eötvösa Loránd w Budapeszcie – ELTE)

Redaktor językowy

Maciej Zalewski

Lista recenzentów dostępna na stronie internetowej czasopisma

Tłumaczenie streszczeń na język angielski: Jan Barski

Korekta

Joanna Grzybowska

Skład

Joanna Dubois-Mosora

Projekt okładki

Katarzyna Dybek

Na okładce wykorzystano motyw ilustracji z „Bilderbuch für Kinder” Friedricha Justina Bertucha, Weimar 1806

Adres e-mailowy redakcji: melusine@interia.eu

Adres strony internetowej: www.meluzyna.bg.szczecin.pl

Wersja papierowa jest wersją pierwotną

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne online w międzynarodowej bazie danych The Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH) <http://cejsh.icm.edu.pl> oraz w The Central and Eastern European Online Library (CEEOL) www.ceeol.com i BazHum <http://bazhum.muzhp.pl>

Numer 3. sfinansowano ze środków Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego oraz dotacji prywatnej

ISSN 2449-7339

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego
Ark. wyd. 7,0. Ark. druk. 6,6. Format B5. Nakład 100 egz.